

ЕНЕРГИЙНА ПОЛИТИКА: ОБЩИ ПРИНЦИПИ

Европейският съюз е изправен пред редица проблеми в областта на енергетиката, които включват: растящата зависимост от вноса, недостатъчната диверсификация, високите и нестабилни цени на енергията, нарастващото търсене на енергия в глобален мащаб, рисковете за сигурността, засягащи държавите производителки и транзитните държави, нарастващите заплахи, свързани с изменението на климата, бавния напредък в областта на енергийната ефективност, предизвикателствата, свързани с използването на все по-голям дял възобновяеми енергийни източници, както и необходимостта от по-голяма прозрачност, по-нататъшна интеграция и взаимосвързаност на енергийните пазари. В основата на европейската енергийна политика стоят редица мерки, с които се цели постигането на интегриран енергиен пазар, сигурност на енергийните доставки и устойчив сектор на енергетиката.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Член 194 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Конкретни разпоредби:

- Сигурност на доставките: член 122 от ДФЕС;
- Енергийни мрежи: членове 170—112 от ДФЕС;
- Въглища: в Протокол 37 се разясняват финансовите последици от изтичането на срока на Договора за ЕОВС през 2002 г.;
- Ядрена енергетика: Договорът за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Договор за Евратом) служи като правно основание за повечето действия на ЕС в областта на ядрената енергетика.

Други разпоредби, засягащи енергийната политика:

- Вътрешен енергиен пазар: член 114 от ДФЕС;
- Външна енергийна политика: членове 216—218 от ДФЕС.

ЦЕЛИ

Съгласно Договора от Лисабон (2015 г.) петте основни цели на енергийната политика на ЕС са следните:

- да се гарантира функционирането на вътрешния пазар на енергия и на взаимната свързаност на енергийните мрежи;

- да се гарантира сигурността на енергийните доставки в Съюза;
- да се насърчават енергийната ефективност и икономии на енергия;
- декарбонизация на икономиката и преминаване към нисковъглеродна икономика в съответствие с Парижкото споразумение;
- насърчаване на развитието на нови и възобновяеми форми на енергия с цел по-добро съгласуване и интегриране на целите във връзка с изменението на климата в новата структура на пазара;
- насърчаване на научните изследвания, нововъведенията и конкурентоспособността.

В член 194 от ДФЕС се предвижда, че някои области на енергийната политика са области на споделена компетентност, което е знак за преход към обща енергийна политика. Въпреки това всяка държава членка запазва правото си „да определя условията за използване на енергийните си ресурси, да избира между различни енергийни източници и да определя общата структура на енергийното си снабдяване“ (член 194, параграф 2).

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Обща рамка на политиката

Настоящата политическа програма се ръководи от цялостната интегрирана политика в областта на климата и енергетиката, приета от Европейския съвет на 24 октомври 2014 г., която си поставя следните цели за периода до 2030 г.:

- намаляване на емисиите на парникови газове с поне 40 % в сравнение с равнищата от 1990 г.;
- повишаване до 27 % на дяла на енергията от възобновяеми източници от потреблението на енергия;
- повишаване на енергийната ефективност с 20 %, с цел постигане на равнище от 30%;
- осигуряване на степен на взаимосвързаност от поне 15 % от електроенергийните системи в ЕС.

На 30 ноември 2016 г. Комисията предложи пакета от мерки „Чиста енергия за всички европейци“ ([COM\(2016\)0860](#)) с цел запазване на конкурентоспособността на Европейския съюз в условията на прехода към чиста енергия, който променя световните пазари на енергия. Пакетът включва осем законодателни предложения, които обхващат управлението, устройството на пазара на електроенергия (Директивата за електроенергията, Регламента за електроенергията и Регламента за готовност за справяне с рискове), енергийната ефективност, енергийните характеристики на сградите, енергията от възобновяеми източници и Правила за регулатора ACER.

На 30 ноември 2016 г. Европейската комисия представи предложение за регламент относно управлението на енергийния съюз като част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“. Докладът беше приет на пленарно заседание на 17

януари 2018 г. заедно с мандат за междуинституционални преговори. На 20 юни 2018 г. беше постигнато временно споразумение, което беше официално прието от Парламента на 13 ноември и от Съвета на 4 декември 2018 г. (Регламент (ЕС) 2018/1999).

Съгласно регламента всяка държава членка трябва да представи „интегриран национален план в областта на енергетиката и климата“ до 31 декември 2019 г. и на всеки десет години след това. Тези дългосрочни национални стратегии ще определят политическа визия за периода до 2050 г., за да се гарантира, че държавите членки изпълняват целите на Парижкото споразумение. Националните планове в областта на енергетиката и климата ще включват национални цели, принос, политики и мерки за всяко от петте измерения на енергийния съюз: декарбонизация, енергийна ефективност, енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

Б. Завършване на вътрешния енергиен пазар

Третият енергиен пакет, Регламентът относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура (Регламент (ЕС) № 347/2013), Регламентът относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия (Регламент (ЕС) № 1227/2011), Директивата относно електроенергията ([COM\(2016\) 0864](#)), Регламентът относно електроенергията ([COM\(2016\) 0861](#)) и Регламентът за готовност за справяне с рискове ([COM\(2016\) 0862](#)) са сред основните законодателни инструменти, чиято цел е да допринесат за по-доброто функциониране на вътрешния пазар на енергия (вж. информационен фиш [2.1.9](#) относно вътрешния пазар на енергия).

В. Подобряване на енергийната ефективност

В основата на политиката на ЕС за енергийна ефективност е Директива 2012/27/ЕС от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност, която има за цел да се насочат държавите членки отново по пътя към постигане на целите за 2020 г. През ноември 2016 г. Комисията предложи да се преразгледа Директива 2012/27/ЕС ([COM\(2016\) 0761](#) и [COM\(2016\) 0765](#)) с цел подобряване на енергийните характеристики на новите сгради, ускоряване на темпа на обновяване на съществуващите сгради с цел те да имат по-висока енергийна ефективност, както и да се оползотвори в максимална степен огромният потенциал за подобряване на енергийната ефективност в сектора на строителството (вж. информационен фиш [2.4.8](#) относно енергийната ефективност).

Г. Възможно най-добро оползотворяване на местните енергийни ресурси на ЕС (включително на възобновяемите източници).

Един от приоритетите, договорени от Европейския съвет през май 2013 г., беше засилването на диверсификацията на енергийните доставки на ЕС и разработването на местните енергийни ресурси с цел да се гарантира сигурността на доставките и да се намали външната енергийна зависимост. По отношение на възобновяемите източници на енергия, Директива 2009/28/ЕО от 23 април 2009 г. въвежда цел от 20 %, която да бъде постигната до 2020 г., а Комисията предложи цел от поне 27 % до 2030 г. в рамките на преразглеждане на Директивата относно

енергията от възобновяеми източници ([COM\(2016\) 0382](#)) (вж. информационен фиш [2.4.9](#) относно възобновяемите енергийни източници).

Д. Укрепване на външните отношения в областта на енергетиката

Съобщението на Комисията относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество — „Енергийната политика на ЕС: ангажиране с партньори извън нашите граници“ ([COM\(2011\) 0539](#)), беше прието на 7 септември 2011 г. с цел насърчаване на по-нататъшното трансгранично сътрудничество на ЕС със съседните му държави и създаване на по-широка регулаторна област чрез редовен обмен на информация относно междуправителствени споразумения и сътрудничество в областта на конкуренцията, безопасността, достъпа до мрежите и сигурността на доставките. Вследствие на това на 25 октомври 2012 г. беше прието решението за създаване на механизъм за обмен на информация относно междудържавните споразумения между държавите членки и трети държави в областта на енергетиката ([T7-0343/2012](#)).

Е. Повишаване на сигурността на енергийните доставки

С оглед на изключителното значение на газа и нефта за сигурността на енергийните доставки на ЕС, Съюзът прие редица мерки, за да се гарантира, че се извършват оценки на риска и че са разработени подходящи планове за превантивни действия и планове за действия при извънредни ситуации. Регламент (ЕС) № 994/2010 относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ беше приет на 20 октомври 2010 г. с цел укрепване на механизмите за предотвратяване на кризи и реагиране при настъпването на кризи. В Директива 2009/119/ЕО се изисква от държавите членки да поддържат минимални запаси от нефт, съответстващи на по-голямото от следните две количества: средния дневен нетен внос за период от 90 дни или средното дневно вътрешно потребление за период от 61 дни. Комисията предложи разширяване на обхвата на прилагане на Директива 2009/73/ЕО (Директивата за газа) за газопроводите към и от трети държави, включително съществуващите и бъдещите тръбопроводи ([COM\(2017\)0660](#)).

В отговор на кризата в Украйна, Регламент 2017/1938 предвижда засилено регионално сътрудничество, регионални планове за превантивни действие и планове за действие при извънредни ситуации, както и механизъм за солидарност за гарантиране сигурността на доставките на газ.

Ж. Научноизследователски, развойни и демонстрационни проекти

Програмата „Хоризонт 2020“ обхваща периода 2014—2020 г. и е основното средство на ЕС за насърчаване на научните изследвания в областта на енергетиката. В подкрепа на разработването на чиста, сигурна и ефикасна енергетика и на устойчивото развитие са разпределени финансови средства, възлизащи на 5 931 милиона EUR.

Европейският стратегически план за енергийните технологии (план SET), приет от Комисията на 22 ноември 2007 г., има за цел да се ускори въвеждането и навлизането на пазара на нисковъглеродни и ефикасни енергийни технологии. С плана се насърчават мерки, чрез които да се помогне на ЕС да си осигури добри

позиции, за да може да разработва технологиите, които са необходими, за да може той да постигне своите политически цели, и в същото време да се гарантира, че дружествата от ЕС могат да се възползват от възможностите, които създава един нов подход към енергетиката. В съобщението на Комисията (C(2015) 6317), озаглавено „Към интегриран стратегически план за енергийните технологии (план SET): Ускоряване на трансформацията на европейската енергийна система“, се извършва оценка на изпълнението на плана SET и се стига до заключението, че следва да бъдат въведени 10 действия с цел ускоряване на преобразуването на енергийната система и създаване на работни места и растеж.

В съобщението на Комисията „Технологии и иновации в енергетиката“ (COM(2013) 0253), публикувано на 2 май 2013 г., се очертава стратегия, която ще позволи на ЕС да разполага със сектор за технологии и нововъведения, който е на световно равнище и е в състояние да отговори на предизвикателствата в периода до 2020 г. и след това.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът винаги е изразявал силна подкрепа за обща енергийна политика, насочена към решаване на въпросите относно конкурентоспособността, сигурността и устойчивото развитие. Той многократно призова за съгласуваност, решителност, сътрудничество и солидарност между държавите членки при посрещането на настоящите и бъдещите предизвикателства на вътрешния пазар и за политическа ангажираност на всички държави — членки на ЕС, както и за силна инициатива от страна на Европейската комисия за напредък при постигането на целите за 2030 г.

Парламентът се стреми към по-силна интеграция на пазара на енергия и приемане на амбициозни, юридически обвързващи цели по отношение на енергията от възобновяеми източници, енергийната ефективност и намаляването на емисиите на парникови газове. В тази връзка Парламентът подкрепя приемането на по-силен ангажимент за постигане на целите на ЕС, като подчертава, че новата енергийна политика трябва да е в подкрепа на дългосрочната цел за намаляване на емисиите на парникови газове на ЕС с 80—95 % до 2050 г.

Той подкрепя също така диверсификацията на енергийните източници и на маршрутите на доставка и значимостта на междусистемните връзки между газопреносните и електропреносните мрежи през региона на Централна и Югоизточна Европа, наред с разработването на ос север-юг, що се отнася до изграждането на повече междусистемни връзки, диверсифицирането на терминалите за втечен природен газ и изграждането на тръбопроводи, като по този начин се отваря вътрешният пазар.

С оглед на нарастващата зависимост на Европа от изкопаеми горива, Парламентът приветства плана SET, като изрази убеденост, че той ще има съществен принос за устойчивостта и сигурността на доставките и ще се окаже абсолютно необходим за постигането на целите на ЕС в областта на енергетиката и климата за 2030 г. Като подчерта съществената роля на

научните изследвания с цел гарантиране на устойчиво снабдяване с енергия, ЕП подчерта необходимостта от общи усилия в областта на новите енергийни технологии, както в областта на възобновяемите енергийни източници, така и в областта на устойчивите технологии, използващи изкопаеми горива, а също и необходимостта от допълнително публично и частно финансиране, за да се осигури успешното изпълнение на плана.

Като следствие от тези цели Европейският парламент изрази подкрепата си за мерките, предложени от Комисията в пакета за чиста енергия за всички европейци^[1], в следните важни резолюции, приети в последно време:

- 6 февруари 2018 г.: Европейският парламент прие редица незаконодателни препоръки, изготвени от комисията по промишленост, изследвания и енергетика, които имат за цел стимулиране на нововъведенията в областта на енергетиката чрез повишаване на активното участие на гражданите и чрез планиране на дългосрочна визия за начините за разпределение на ресурсите^[2];
- 17 януари 2018 г.: Парламентът определи нови обвързващи цели за енергийна ефективност и използване на възобновяеми източници на енергия до 2030 г. Членовете на ЕП подкрепиха намаляване с 40 % на потреблението на енергия в ЕС до 2030 г. и дял на възобновяемите източници от поне 35 %^[3];
- 19 декември 2017 г.: Парламентът и Съветът постигнаха предварително споразумение относно енергийно ефективни сгради. Държавите членки ще бъдат задължени да разработят дългосрочни стратегии, за да се гарантира, че сградите в ЕС почти не използват енергия до 2050 г.^[4];
- 7 декември 2017 г.: Парламентарните комисии по промишленост, изследвания и енергетика и по околна среда, обществено здраве и безопасност на храните приеха набора от правила, които ще регулират енергийния съюз^[5];
- 12 септември 2017 г.: Парламентът прие законодателна резолюция относно новите правила за сътрудничество, позволяващи на държава от ЕС, изправена пред извънреден недостиг на газ, да предупреди друга държава членка на предстоящата криза в доставките и предизвика задействането на трансгранична помощ с цел преодоляване на кризата^[6];
- 13 юни 2017 г.: Парламентът прие законодателна резолюция относно опростяването на енергийните етикети за домакинските уреди, като въведе

[1]<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>.

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20180112IPR91629/ievrodieputatie-tsieliat-po-chisto-i-iefektivno-izpolzvanie-na-ienierghiiata>

[4]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171219IPR90606/energy-efficient-buildings-provisional-agreement-ep-and-council>

[5]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171207IPR89713/energy-union-meps-adopt-their-initial-view-of-the-governance-set-up>

[6]<http://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20170908IPR83456/spodielianie-na-ghaz-za-sighurnost-na-snabdiavaniето-za-vsichki>

скала от А до G, която дава възможност на потребителите да избират продукти, намаляващи потреблението на енергия и техните сметки за енергия^[7].

На 11 декември 2018 г. на пленарно заседание беше приет Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и действията в областта на климата. Съгласно посочения регламент всяка държава членка трябва да представи „интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата“, които да включват национални цели, принос, политики и мерки за всяко от петте измерения на енергийния съюз: декарбонизация, енергийна ефективност, енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[7]<http://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20170609IPR77001/iep-oprostitiav-ienierghiiinitie-ietikieti-za-domakinski-uriedi-ot-a-do-g>

